

Станіслав О. В.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОРІЄНТАЛЬНИЙ ВЕКТОР У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XVI–XIX СТ.: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ПИТАННЯ

У статті окреслено основні етапи становлення орієнталізму у французькій літературі XVI–XIX ст. та проаналізовано художню трансформацію образу Сходу в історичному контексті.

Встановлено, що перші прояви орієнталізму в Європі сягають християнського Середньовіччя. Вже в цей період Схід породжує двояке його бачення: образ розкішного, багатого, таємничого, чарівного Сходу, що обіцяє багатства і пригоди, з одного боку, та образ Сходу-монстра, сповненого жорстокості, варварства і військового насильства, з іншого. Протягом усієї історії ці два образи відіграють важливу роль у французькому літературному орієнталізмі.

Дослідження засвідчило, що у другій половині XVI століття велике значення для формування образу Сходу мали подорожі на Схід, які здійснювалися з науковою та інформаційною метою. Образ Сходу постав як джерело знань та духовності.

З'ясовано, що у XVII столітті під впливом узагальнень, подорожніх оповідей капітанів кораблів, шукачів пригод тощо формується децю штучний образ Сходу: східний житель постає як симпатична людина, яка, незважаючи на деякі життєві дивацтва та забобони, віддана розвагам, насолоді та коханню.

У XVIII столітті переклад арабських та перських казок, а також публікації численних творів про Схід визначили формування течії східної художньої літератури, яка розвивалася у французькій літературі за трьома напрямками: східні казки, галантний Схід та східна сатира. Окрім того, справжній інтерес викликає Далекий Схід, і особливо вишукана цивілізація китайців. Образ Сходу постає як країна чарівності, задоволення, мудрості та толерантності.

Вражає у XVIII столітті особливе використання орієнталізму філософами. Вони використовували його в сатиричних цілях, роблячи Схід завісою для Франції, а орієнталістів – виразниками своєї критики сучасної їм епохи.

Аналіз матеріалу вказує, що у XIX столітті співіснували дві форми орієнталізму: науковий орієнталізм, який дедалі більше стверджувався завдяки опублікованим орієнталістами матеріалам та через створення кафедр арабської мови в європейських університетах; та орієнталізм художній, створений з фантазій, нових тем, образів, специфічної лексики тощо. Схід як магія, екзотика і захоплення стає основним мотивом творчості та духовних пошуків письменників-романтиків.

Наприкінці XIX століття після зростання домінування Заходу літературний орієнталізм децю втратив свою популярність. Образ Сходу розчаровує та засмучує письменників, які усвідомлюють величезну прірву між реальністю та своїм потенціалом художніх образів.

Результати наукової розвідки засвідчили, що орієнтальний вектор у французькій літературі XVI–XIX ст. формувався, передусім, на основі наявної на той час документації, через багату художню уяву письменників та через здійснені ними подорожі у далекі країни Сходу. Проведене дослідження показало, що протягом багатьох тисячоліть образ Сходу видозмінювався, поглиблювався, набував нових сенсів, поєднуючи в собі східні цінності та відмінності, позитивні та негативні уявлення про Схід та «іншого».

Ключові слова: французька література, художній дискурс, образ Сходу, орієнталізм, образ «іншого».

Постановка проблеми. З давніх часів Схід мав дивовижну географічну, літературну та міфічну природу, яка назавжди зробила його захопливим, екзотичним, недосяжним, незвіданим, «іншим», відмінним від європейської цивілізації. Слово

Schid – фр. *Orient* – походить від латинського *oriens, orientis*, що означає «підніматися, виникати, народжуватися»; початкове значення слова – рух загальом та рух знизу вгору. Слово *Orient* з'явилося у французькій мові у 1080 році; його загальним

значенням тоді було «точка на небі, де сонце сходиться на горизонті», «напрямок, у якому бачиш схід сонця». Ось чому протягом тривалого часу Схід у франкомовній лінгвокультурі був синонімом Леванту (від фр. *soleil levant* – «схід сонця») Середземномор'я – Малої Азії та Фінікії (сучасні Туреччина, Сирія та Ліван) [5]. У ширшому сенсі цей термін застосовують до прибережних земель східного Середземномор'я – Малої Азії та Фінікії (сучасні Туреччина, Сирія та Ліван).

Зазначимо також, що розуміння зображення Сходу (Близького Сходу, Північної Африки, Азії) в мистецтві, літературі, філософії, політичних дискурсах, критичних текстах тощо крізь призму західного сприйняття традиційно називають *орієнталізмом*. Творчо осмислив, систематизував і обґрунтував цю течію як наукову концепцію, додавши в неї відомості й актуальний політичний контекст, американський інтелектуал палестинського походження Едвард Саїд. У своїй знаковій книзі «Орієнталізм» (1978 р.) він виклав основні ідеї та принципи теорії *орієнталізму* [6].

Постановка завдання. Метою нашої наукової розвідки є проаналізувати орієнтальний вектор у французькій літературі XVI–XIX ст. та з'ясувати його історичне підґрунтя. У цій статті ми окреслимо основні етапи становлення / розвитку орієнталізму у французькій літературі; розглянемо як змінювався образ Сходу з плином часу; встановимо зв'язок між тенденціями зображення Сходу в літературі та історичними подіями.

Виклад основного матеріалу. Перші прояви орієнталізму в Європі сягають християнського Середньовіччя, яке вважало, що Рай розташований у східних регіонах. Ідея Святої Землі, яку потрібно звільнити, поєднана з бажанням віднайти цей прихований Едем, набирає обертів і породжує вісім великих хрестових походів, які триватимуть з XI по XIII століття. Під час цих експедицій Європа відкриває для себе народи, що живуть на Святій Землі, іслам та Мухаммеда. Діяльність Франції на Сході надихає на створення численних літературних творів, приміром, таких як «Пісня про Роланда» (1070). Відтак, Схід хрестоносців породжує двояке його бачення: образ розкішного, багатого, таємничого, чарівного Сходу, що обіцяє багатства і пригоди та образ Сходу-монстра, сповненого жорстокості, варварства і військового насильства. Ці два образи відіграють важливу роль у французькому літературному орієнталізмі.

Дослідження засвідчує, що до XII та XIII століть на Заході вже існувало справжнє захоплення Сходом. Перші ознаки східної екзотики в Європі

можна знайти переважно в історії декоративних мистецтв [1]. Після таких історичних подій, як захоплення Константинополя хрестоносцями (1204), еміграція арабських ткачів із Сицилії до Італії, присутність маврів в Іспанії та торгівля морських міст, таких як Венеція (яка підтримувала привілейовані зв'язки з Александрією, Каїром та Дамаском і мала справу з османськими султанами), європейська середньовічна орнаментация зазнала впливу візантійського, арабського та перського мистецтв. Художники зображували предмети Сходу у своїх картинах, а деякі навіть подорожували до Константинополя, щоб надихнутися османськими та перськими традиціями [4]. Саме в цей період у декоративно-прикладне мистецтво було запроваджено дамаське письмо (мавританське або сарацинське, імітація арабських написів). Арабські цифри також набули широкого поширення та утвердження. Не можемо не згадати Марко Поло, венеціанського купця, який написав «Книгу чудес» (1298), де розповідав про свою 26-річну подорож Азією, яка вплинула на Христофора Колумба та інших мандрівників, сповнена міфів, легенд та анекдотів, покликаних збудити цікавість сучасників [3]. Крім того, імпорт зі Сходу охоплював широкий асортимент товарів: спеції, бавовну, атлас, килими, квіти, порцеляну, коней, пігменти для живопису та ін.

В епоху Відродження, після падіння Константинополя в 1453 році, Османська імперія поступово здобула могутність, досягнувши свого апогею в першій половині XVI століття за правління Селіма I та Сулеймана II. З того часу західні народи ототожнювали мусульман з османами. Останніх вважали дуже сильними та жорстокими, навіть варварами. До ідеологічного страху перед ісламом додався страх перед цією зростаючою військовою могутністю. Однак капітуляції Османської імперії, серія угод між Османською імперією та європейськими державами, зокрема Францією (1500, 1569, 1604, 1673), надали права та привілеї османським християнським підданам. Як наслідок, смак до Сходу, яким його знала Франція в Середньовіччі, згас на початку XVI століття [3]. Схід майже повністю зник з літературного простору. З відродженням гуманізму, після створення Коледжу королівських читачів (*Collège des lecteurs royaux*) у 1530 році, французькі поети звертаються до давніх текстів та цінностей античності. Винятком є лише Ф. Рабле, який робить кілька алюзій на Схід.

Варто зазначити, що французи почали значно більше цікавитися новими частинами світу, почи-

наючи з відкриття Америки (1492 р.). Дослідники зустрічали корінних американців і описували їх як лагідних і мирних істот, що живуть голими та щасливими в лісах, без вождів чи жерців. Так започаткувався образ американського благородного «іншого», відлюдника, простої, вільної людини, яка веде щасливе життя у завжди доброзичливій природі [5]. Таке вихваляння первісного життя служувало утопією, способом кращої критики вад та недоліків цивілізованого суспільства. У XVI столітті П. Ронсар («Щасливі острови», «Скарга на фортуна») та Ш. Монтень («Есе») успішно використовували цей літературний прийом.

Отже, американська східна екзотика виражається переважно через міф про благородного відлюдника, який доповнював міф про Едемський сад, розташування якого ставало дедалі все більш проблемним і неймовірним із розвитком картографії.

У другій половині XVI століття подорожі на Схід пережили відродження. І хоча деякі мандрівники все ще були мотивовані релігійними міркуваннями (паломництва до Святої Землі), з'явилися нові категорії мандрівників. Цікавість, яка вважалася похвальною формою прагнення до знань, настільки дорогих гуманістам, була основним фактором, що мотивував ці подорожі, які здійснювалися з науковою та інформаційною метою. Образ Сходу постав як джерело знань для гуманіста, яке вільне від усіх ворожих упереджень. Саме в цей період виникає палке захоплення Далеким Сходом.

На початку XVII століття французи мали рудиментарне уявлення про Схід, яке зрештою було відоме лише через тексти стародавніх письменників. «Інакшість» сприймалася крізь призму античності. Східні сюжети, коли вони з'являлися у творах письменників, трактувалися відповідно до класичного ідеалу, такого дорогого класичному періоду. Вони були східними лише в тих рідкісних географічних деталях, які вони містили («Мітрідат» Ж. Расіна). Якщо літературним творам бракувало екзотики, то це було пов'язано, головним чином, з недостатністю джерел: твори, що розповідали про Схід, зокрема про Туреччину, стосувалися майже всього турецького і мало говорили про саму Туреччину [3]. Крім того, Франція дуже пізно брала участь у ході великих подорожей і знала про землі, що нещодавно відкрилися для європейців, лише завдяки перекладам іспанських, португальських, італійських або голландських джерел.

Результати розвідки свідчать, що в середині XVII століття смак до Сходу знову з'являється завдяки збільшенню кількості подорожей, створенню посольств, публікації численних праць

(про Індію, Туреччину, Персію, а потім Японію та Індію), кращому знанню Сходу та ісламу (перший повний переклад Корану французькою мовою Андре Дю Р'єром, 1647), створенню Кольбером у 1669 році Школи мов для молоді (пізніше Школи східних мов) при французькому посольстві в Константинополі, а також великим колоніальним прагненням, які втілювалися в життя із заснуванням великих компаній: Китайської компанії (1660), Ост-Індійської компанії (1665) та Левантської компанії (1670) [5].

Отже, протягом другої половини XVII століття збиралися оригінальні джерела, з яких могли черпати натхнення французькі письменники. Однак, через поспішні узагальнення, подорожні оповіді капітанів кораблів, шукачів пригод і навіть торговців вони представляють штучний образ Сходу: східний житель постає як симпатична людина, яка, незважаючи на деякі життєві дивацтва та дивні забобони, дуже віддана пристрасному коханню.

У другій половині XVII століття Османська імперія захоплювала Європу. Туреччина асоціювалася з вишуканістю Великого Турка, Сулеймана Пишного, з багатством його костюмів, таємницею гарему та розкішшю товарів. Відтак, для знаті стало модно одягатися в східному стилі (*à la turca*) на світських зустрічах або малювати свої портрети в східному вбранні. Дивани та софи, а також гобелени зі східними мотивами були дуже популярними. Імпортувалося багато товарів: турецька кава, спеції (перець, мускатний горіх, імбир, кориця та гвоздика), а також дамаська вода, хна та мускус. Гарем, зі свого боку, викликав у Європі чуттєвість та екзотику. Це була епоха моди на все екзотичне, турецьке, яка тривала до XIX століття [3]. Однак літературний орієнталізм ще не був дуже модним, згадаємо лише Ж.-Б. Мольєра з «Міщанином-шляхтичем» (1670) та Ж. Расіна з «Баязетом» (1672).

У XVIII столітті переклад «Тисячі й однієї ночі» А. Галлана (1704), публікація різних арабських та перських казок, а також публікація численних творів про Схід та «Велику загальну історію подорожей» (з 1746 року) визначили формування течії східної художньої літератури, яка розвивалася у французькій літературі за трьома напрямками: східні казки («Арабські казки» Ж. Казотта), галантний Схід («Нескромні коштовності» Д. Дідро) та східна сатира (Ш. Монтеск'є, Ф. Вольтером та Д. Дідро).

Справжній інтерес, цікавість та захоплення у XVIII столітті викликає Далекий Схід, і особливо

вишукана цивілізація китайців: впровадження нових мотивів і матеріалів (лак, порцеляна тощо) у європейське мистецтво; поява китайських садів; зародження стилю рококо в бароко; прийоми та костюмовані бали, що проводилися в салонах буржуазії та знаті; і конкуренція, яку становив чай з кавою [1]. Далекий Схід тоді поставав як країна чарівності, задоволення, мудрості, толерантності та чесноти. Отже, образ Сходу в царині моралі є позитивним, навіть ідеалізованим. Саме до цього періоду сягає міф про Схід, який знаходить відлуння в моді на лібертинізм наприкінці століття.

Водночас, у літературі XVIII століття розвивався екзотизм Америки та Океанізму, що впливав з комерційних, місіонерських, колоніальних та приватних подорожей. Америка та Океанія поставали як райські куточки чистоти та невинності, справжні реінкарнації Золотого віку, що підкріплювало міф про «благородного дикуна», який виник у XVI столітті та зустрічається часто серед філософів епохи Просвітництва (Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро).

Вражає у XVIII столітті особливе використання орієнталізму філософами. Вони використовували його в сатиричних цілях, роблячи Схід завісою для Франції, а орієнталістів – виразниками своєї критики сучасної їм епохи (звичаї, релігія, монархічна влада, упередження тощо). Але, використовуючи образ Сходу для критики своєї епохи, вони розбили кліше, що оточували захоплення Туреччиною у XVII столітті. Близькість і пишність, характерні для Туреччини, зникли під впливом їхніх ідей. Орієнталізм служив їхньою зброєю.

Зрештою, паралельно, наукова робота вивчала дані, накопичені протягом століття про Схід, створюючи обґрунтоване розуміння та наукове уявлення про країни Сходу. Ця література забезпечила багатий матеріал і дозволила літературному орієнталізму стати поширеним у XIX столітті.

У XIX столітті Схід став предметом загальної турботи. Дві події зруйнували єдність Османської імперії: експедиція Бонапарта до Єгипту та захоплення Алжиру в 1830 році, що ознаменувало початок французької колонізації. Після відкриття пірамід і мінаретів на берегах Нілу Бонапартом та його ветеранами (1798) було опубліковано численні праці та мемуари про Єгипет, включаючи наукову працю у 12 томах «Опис Єгипту» (1803–1828). Справжня «єгиптоманія» прокотилася Францією: стиль Директорії черпав натхнення з барельєфів фараонських храмів; Наполеона I супроводжував церемоніальний мамлюк (Рустам Раза); військові офіцери, дипломати (Фердинанд де Лессепс) та

сен-симоніанці поділилися своїм досвідом з віце-королем Мухаммедом Алі та його наступниками, завдяки чому Франція отримала в подарунок один із двох обелісків Луксор (1836) [2].

У XIX столітті співіснували дві форми орієнталізму: науковий орієнталізм, який дедалі більше стверджувався завдяки опублікованим орієнталістами матеріалам (А. Ремюза, С. Жульєном та Г. Потье) та через створення кафедр арабської мови в європейських університетах; та орієнталізм художній, створений з фантазій, нових тем, образів, специфічної лексики тощо. У сфері образотворчого мистецтва образ Сходу також став невід'ємним елементом творчості. До великих художників-орієнталістів належали Е. Делакруа, Е. Фромантен, Ж.-О.-Д. Енгр, Т. Шассеріо та О. Верне. Їхніми улюбленими темами, як і у письменників, були: алжирське суспільство, сцени повсякденного східного життя (жести, пози, слова, фігури та ін.), включаючи відпочинок у хамамі та кафе або мисливські вечірки, мавританська архітектура (мечеті, пам'ятники), мусульманські релігійні святкування, розкішні інтер'єри та краса чарівних жінок.

Що стосується письменників, то у першій половині XIX століття романтики розвинули смак до екзотики в усіх її формах: втеча до найвіддаленіших точок часу (екзотика крізь час) та простору (екзотика в просторі). Саме Т. Готье окреслив цю екзотичну естетику у передмові до «Мадемуазель де Мопен». Екзотика охоплювала кілька географічних регіонів, але саме Схід (з Єгиптом, що позначає його кордони) найбільше захоплював романтиків. Їхня пристрасть до розкішних і кривавих земель стає основним мотивом творчості та духовних пошуків. Схід був для них своєрідним притулком, бо там, здавалося, існувало все: задоволення душевне, плотське, сексуальне тощо. Багато хто з них вигадує, фантазує, творить власний образ Сходу, коли розповідає про країну, яку ніколи не бачив, як, наприклад, В. Гюго («Східні люди», 1929). Але всі мріють про далекі країни Сходу під впливом, з одного боку, казок «Тисячі й однієї ночі» та інших творів, що походять від них, а з іншого боку, письменників-мандрівників, таких як Ф.-Р. де Шатобріан («Подорож Парижем до Єрусалиму», 1805-1806), А. де Ламартін, Т. Готье, Ж. де Нерваль чи Г. Флобер [1].

Подорожні розповіді про Схід тоді були модними («письменник-мандрівник» у той час був «той, хто писав про свої подорожі»). Для мандрівників Схід був як багатством мальовничих образів (екзотичні образи, звичаї), так і джерелом

філософських чи релігійних роздумів (пошуки колиски релігій, нової істини тощо). Саме так доповнюється культурний доробок Сходу, що постійно переживає реактивацію.

Отже, романтики, і багато інших після них, відчують справжній потяг до Сходу, мрійливого та уявного характеру. Для них Схід – це магія та захоплення. Але, хоча уявний Схід живить дух мрій та підживлює натхнення фантазій, справжній Схід, зі свого боку, розчарує та засмучує письменників-мандрівників, які усвідомлюють величезну прірву між реальністю та своїм потенціалом багатих та чуттєвих образів: вони відкривають Схід, позбавлений своїх давніх цінностей (єгипетських, перських, мавританських тощо). Це розчарування відображається в їхніх творах: вони малюють руїни, залишки славного минулого культур, що процвітали або виказують певну навіть ворожість, до справжнього Сходу, виявляючи почуття переваги, яке в деяких письменників недалеко від расизму (зокрема, у Ф.-Р. де Шатобріана та А. де Ламартіна).

У другій половині XIX століття, особливо після 1870 року, відбулося відродження екзотики після низки подій: прогрес у навігації (використання парової енергії), відкриття Суецького каналу, піднесення Америки та її зростаючий вплив, дослідження Африки, колоніальні кампанії (Марокко, Судан, Тонкін, Мадагаскар, Китай), а також туристична література (географічний журнал «*Tour du monde*», «Навколо світу за вісімдесят днів» Ж. Верна та ін.) [2]. Таким чином, країни, які раніше були маловідомими, стали доступнішими для письменників. Крім того, встановлення відносин Європи з Японією (1863) привело до більшої обізнаності про цю країну. З цієї дати захоплення Далеким Сходом продовжувало набувати популярності. Саме в цьому контексті брати Гонкур започаткували тренд на японські елементи, деталі, предмети та написали дві книги про япон-

ських художників Утамаро та Хокусая. Японський вплив ознаменував перший етап модерну. Кілька відомих художників-імпресіоністів (О. Ренуар) та постімпресіоністів черпали натхнення з техніки та стилю японських художників. Японські речі були в моді: наприклад, у творі Гі де Мопассана «*Bell Ami*» однойменний персонаж обставляє свою кімнату маленькими японськими дрібничками, щоб прийняти свою коханку.

Наприкінці XIX століття після зростання домінування Заходу, Османська імперія перестала бути такою загадковою, а літературний орієнталізм, зосереджений на Близькому та Середньому Сході, перестав бути модним, хоча деякі письменники продовжували писати про привабливість Туреччини. Письменники-реалісти намагалися конкурувати з художниками-орієнталістами. Але цей орієнталізм втратив оберти з появою натуралізму та імпресіонізму. Відтак, вічний Схід романтиків поступово замінив утилітарний світ, а Схід був зраджений піднесенням колоніального руху.

Висновки. Отже, результати наукової розвідки засвідчили, що орієнтальний вектор у французькій літературі XVI–XIX ст. формувався, передусім, на основі наявної на той час більш-менш точної документації (географічні журнали, туристичні путівники, експонати музеїв, свідчення моряків, мандрівників, дослідників тощо), а також через багату художню уяву, інтуїцію письменників та через здійснені ними подорожі у далекі країни Сходу. Проведене дослідження показало, що французький літературний орієнталізм цього історичного періоду представляє собою художній дискурс, який цілісно поєднує в собі східні цінності та відмінності, позитивні та негативні образи, суперечливі уявлення про Схід, та «іншого». Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо в аналізі образу Сходу на матеріалі французької / франкомовної художньої літератури: лексико-стилістичний, лінгвокультурологічний, дискурсивний аналізи.

Список літератури:

1. L'image de l'Oriental dans l'art et la littérature. URL:
2. L'orientalisme au XIXième siècle. URL: <https://www.lesclesdumoyenorient.com/L-Orientalisme-au-XIXeme-siecle.html>
3. L'orientalisme français : un parcours historique. URL:
4. L'orientalisme français. Histoire des arts. URL:
5. L'orientalisme littéraire. URL: <https://www.vousnousils.fr/wp-content/uploads/2015/03/Fiche-de-lecture-lorientalisme-litt%C3%A9raire.pdf>
6. Said E. Oriientalizm. URL: <https://kompas.co.ua/nauka-osvita/page-8-7331-oriientalizm-edvard-vadi-sayid.html>

Stanislav O. V. ORIENTALISM IN FRENCH LITERATURE OF THE 16TH–19TH CENTURIES: THE HISTORICAL ASPECT OF THE ISSUE

This paper traces the principal developmental stages of Orientalism in French literature spanning the 16th to the 19th centuries, concurrently analysing the artistic transformation of the image of the East within its historical context.

It has been established that the earliest manifestations of Orientalism in Europe date back to the Christian Middle Ages. Already during this period, the East generated a duality of perception: on the one hand, the image of a luxurious, wealthy, mysterious, and captivating East, promising riches and adventure; and on the other, the image of the East as a 'monster', replete with cruelty, barbarism, and military violence. Throughout history, these two competing images played a significant role in French literary Orientalism.

The transition to the 16th century marks a crucial stage: the study reveals that in the second half of the century, travels to the East were crucial in shaping the perception of the Orient, particularly those undertaken for scholarly inquiry and information gathering. Consequently, the East came to be perceived as a vital source of knowledge and spirituality.

The 17th century, however, witnessed the emergence of a somewhat contrived image of the Orient, shaped largely by broad generalizations and the narratives of sea captains and adventurers. In this context, the Oriental figure was depicted as an essentially agreeable character – one who, despite certain peculiarities and superstitions, was nevertheless devoted to a life of pleasure and romance.

As the narrative moves into the 18th century, the translation of Arabian and Persian tales, coupled with a proliferation of works on the Orient, was instrumental in establishing a specific genre of Oriental fiction. Within French literature, this movement evolved along three distinct trajectories: Oriental tales, the 'Gallant East', and Oriental satire. Moreover, the Far East – particularly the refined civilization of China – became a subject of genuine fascination. Thus, the Orient came to be envisioned as a realm of enchantment, pleasure, wisdom, and tolerance. Of particular note in this same century is the specific deployment of Orientalism by philosophers. Harnessing it for satirical intent, they positioned the Orient as a guise for France, effectively appointing Oriental figures as conduits for their critique of the contemporary era.

The analysis indicates that the 19th century was characterized by the bifurcation of Orientalism into two coexisting strands: scholarly Orientalism – increasingly consolidated through academic publications and the founding of Arabic chairs in European universities – and literary Orientalism, constructed from fantasy, novel imagery, and specialized lexicon. Perceived through a prism of magic and exotic allure, the East became a primary catalyst for the creative output and spiritual exploration of Romantic writers.

Ultimately, this study establishes that the Oriental vector in French literature from the 16th to the 19th centuries crystallized through a dynamic interplay of three elements: the documentation available at the time, the fertile artistic imagination of authors, and their firsthand voyages to the distant East. This historical trajectory reveals that across the ages, the image of the Orient has undergone a continuous metamorphosis – deepening and accruing new significations. It stands, therefore, as a complex amalgamation of Oriental values and alterity, reconciling positive allure with negative stereotypes to construct the definitive figure of the 'Other'.

Key words: French literature, literary discourse, Image of the Orient, orientalism, the Other.

Дата надходження статті: 24.11.2025

Дата прийняття статті: 22.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025